

Dobszay László

Megemlékezés Rajeczky Benjaminról*

„Az igazat az Úr vezette egyenes utakon” — énekeltük az imént a misén, melyben megemlékeztünk a 100 évvel ezelőtt született Rajeczky Benjaminról. A kiváló népzene kutatóról, zenetörténészről, tanárról, papról lesz még alkalomunk megemlékezni (egyebek közt a Zeneművészeti Egyetem egyházzenei doktoriskolája is felolvasó ülést rendez a közeljövőben Rajeczky emlékére). Jó félnap kellene akár ahhoz is, Rajeczkyról az egyházzeneészről is méltón megemlékezzünk. Engedjék meg ezért, hogy most csak egyetlen dologra hívjam fel figyelmüket! Rajeczky már nem érthette meg sem társaságunk megalakulását, sem az egyházzenei tanszék újraindítását. Mégis, valamiképpen mindkettő alapítóját tisztelheti benne. Az ő egyesítő szellemisége hatott mindannyiunkra, akik ebben az újraindításban süröghettünk.

Rajeczky egyedül álló módon egyesítette magában a népi kultúra és a magas kultúra ismeretét és szeretetét. Egyszerre volt a legtökéletesebb liturgikus zene tudósa, művelője, ugyanakkor az egyházi népének kiváló ismerője. Széles látókörű és nyelvtudású értelmiségként otthon volt Európában, és ugyanakkor szinte ösztönösen értett, érzett és értékelt mindent, ami magyar érték. Tudós volt a legmagasabb szinten, és ugyanakkor a tudás közvetítője akár a legelemibb fokon állókhoz. Kidolgozott értelmi és lelki kultúrája birtokosa, ugyanakkor akár a legegyszerűbb emberek számára is atyai jóbarát, Béni bácsi. Elmélyült szellemiség és elbájoló jó kedély egyesült benne.

Azt az ökümenikus eszményt testesítette meg, amit mi is célul tűztünk ki magunk elé: ne adj fel semmit magadból, sőt igyekezz önmagad legmélyebb gyökeréig eljutni, s ott fogsz rájönni, hogy a másik felekezet nem áll olyan messze tőled, mind felületesen gondoltad volna. Menj vissza a kezdetekhez, a Biblia, a liturgia, a teológia legősibb forrásaihoz, s ott fogod megtalálni, ami egyesít. És mindehhez még: tekintsd a másikat embernek, és az érintkezésnek mindjárt nem lesznek akadályai.

Mérhetetlenül sokat tanultunk tőle mindnyájan: az itt lévők egy szerencsés része közvetlenül, de közvetve mindenki, aki itt ül. Társaságunknak és tanszakunknak nem ez lenne a mondanivalója és szelleme, ha ő nem lett volna inspirátoraink között. Akik nem ismerhették őt, nem is tudják, mennyivel szegényebbek. De valamit mindannyian pótolhatunk ebből, ha megpróbálunk a nyilatkozataiban és cikkeiben legalább töredékesen megmaradt gondolataiból, gondolkozásmódjából valamit elsajátítani.

Hisszük, hogy egy jó pofa ser mellett, ahogy mondta, most ott diskurál valahol Nagy Szent Gergellyel, Bachhal, meg már elköltözött nagyszerű népi adatközlőivel; lepislant ebbe a terembe hozzánk, s szonórus hangján is szól: Jól van, jól van, gyerekek, csak duruzsoljátok, fáradhatatlanul duruzsoljátok az igazságot, valami majd csak ragad belőle.

* Elhangzott az V. Magyar Egyházzenei Kongresszuson, Budapesten, 2001. március 16-án.